

Nr 124.

Ankom till riksdagens kansli den 23 maj 1916 kl. 6 e. m.

Utlåtande i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående ändrade bestämmelser för lån från fonden för befrämjande av hantverk och därmed jämförlig mindre industri.

(4:e avd.)

I en till riksdagen avlåten till statsutskottet hänvisad proposition, nr 234, av den 28 april 1916, har Kungl. Maj:t under åberopande av bilagt utdrag av statsrådsprotokollet över finansärenden för samma dag föreslagit riksdagen

dels att, med ändring av nu gällande bestämmelser för lån från fonden för befrämjande av hantverk och därmed jämförlig mindre industri, besluta,

att lån från sagda fond må, efter prövning av kommerskollegium, i mån av tillgång tilldelas hantverkare och mindre industriidkare för anskaffande av arbetsmaskiner, motorer och andra dyrbarare arbetsredskap,

samt att för lån, som sålunda av kommerskollegium beviljas, skola gälla följande allmänna villkor och bestämmelser:

1:o) Ansökning om lån skall med angivande av lånebeloppet ställas till kommerskollegium och vara åtföljd av uppgift om de maskiner och redskap, som sökanden avser att med hjälp av det sökta lånet betala, samt, i det fall att de redan äro anskaffade, bestyrkt uppgift om tiden för anskaffandet.

2:o) Lånebeloppet bestämmes av kommerskollegium, som härvid fastställer de särskilda villkor för lånebeloppets lyftande och åtnjutande, som må finnas påkallade i syfte att trygga beloppets användande till avsett ändamål.

3:o) Lån skall utgöra minst 300 kronor och för en och samma låntagare högst 5,000 kronor samt må under inga förhållanden uppgå

till mer än nio tiondelar av värdet å det eller de för inköp avsedda eller redan inköpta föremål, för vilkas betalande lån sökes.

4:o) Beviljat lånebelopp utlämnas av kommerskollegium, sedan låntagaren dit avlämnat skuldförbindelse jämte borgen av två personer, vilkas vederhäftighet blivit av behörig myndighet styrkt, eller annan säkerhet, som av kollegium kan godkännas.

5:o) Därest för beviljat lån icke inom två månader efter därom från kommerskollegium erhållet föreläggande avlämnats säkerhet, som kan av kollegium godkännas, äger kollegium att förklara rätten till lånets utbekommande förverkad.

6:o) Sedan lån innehafts under ett år från lyftningsdagen, skall under de därpå följande fem åren årligen återbetalas en femtedel av det ursprungliga lånebeloppet, så att hela lånet varder inom utgången av det sjätte året tillfullo guldet. Låneinnehavare äge dock att, därest han så önskar, även före lånetidens utgång på en gång inbetala ogulden del av lånebeloppet.

7:o) Å lyftat lånebelopp skall erläggas årlig ränta från lyftningsdagen med fyra procent, dock med skyldighet för låneinnehavaren att, därest förfallet kapitalbelopp icke inom åtta dagar efter förfalldagen inbetalas, å det förfallna beloppet erlägga sex procent årlig ränta från förfalldagen, till dess betalning sker.

8:o) Därest kommerskollegium under lånetiden skulle finna den ställda säkerheten icke vidare vara nöjaktig, skall låneinnehavaren inom två månader efter därom erhållet föreläggande avlämna nya säkerhetshandlingar, som av kollegium godkännas.

9:o) Kommerskollegium äger förelägga låneinnehavaren att genom intyg, som kan av kollegium godkännas, styrka, att det eller de i lånevillkoren till inköp angivna föremål inom föreskriven tid inköpts, varjämte låneinnehavaren skall i den omfattning, sådant kan komma att påfordras, bereda av kollegium utsänt ombud tillfälle att taga del av sättet för rörelsens bedrivande.

10) Kommerskollegium äger att förklara lånet eller vad därav återstår oguldet vara till återbetalning genast förfallet, om

a) låneinnehavaren ej fullgör, vad i lånevillkoren föreskrivits ifråga om anskaffande av viss arbetsmaskin, motor eller annat arbetsredskap,

b) låneinnehavaren genom bedräglig uppgift föranlett lånets beviljande,

c) låneinnehavaren icke erlägger likvid inom åtta dagar från förfalldagen eller eljest försummar att fullgöra något för lånets åtnjutande uppställt vilkor,

d) sådana förhållanden inträffa, att låneinnehavaren, med hänsyn till det med lånet avsedda ändamål, uppenbarligen icke längre bör få tillgodonjuta detsamma.

11:o) Fonden förvaltas av statskontoret, som på rekvisition av kommerskollegium ställer för beviljade lån erforderligt belopp till kollegii förfogande.

12:o) Till kommerskollegium inflytande amorteringar och räntor inlevereras av kollegium till statskontoret;

dels ock förklara, att omförmälda ändrade bestämmelser skola träda i kraft den 1 januari 1917, dock att i avseende å lånemedel, som Sveriges hantverksorganisation i egenskap av hittillsvarande låneförmedlare före utgången av år 1916 lyft i statskontoret, samt i fråga om de av organisationen intill samma tidpunkt utlämnade låneunderstöd nu gällande bestämmelser fortfarande skola äga tillämpning.

Kungl. Maj:t har i samma proposition vidare föreslagit riksdagen att såsom bidrag till täckande av de för Sveriges hantverksorganisation i dess berörda egenskap av förmedlare av utlåningen från nämnda lånefond uppkommande förvaltningskostnader ävensom av andra utav låneförmedlingsverksamheten härflytande direkta utgifter för hantverksorganisationen bevilja anslag för år 1916 av 2,000 kronor och för år 1917 av 600 kronor, att utgå direkt av fondens avkastning.

Beträffande utredningen i ärendet får utskottet hänvisa till åberopade statsrådsprotokollet.

Förevarande proposition avser att överflytta handhavandet av utlåningen från hantverkslånefonden från Sveriges hantverksorganisation, vilken enligt åtagande sedan fondens bildande år 1910 förmedlat lånen från fonden, till kommerskollegium. Då hantverksorganisationen anhållit att bliva befriad från uppdraget, vars åtagande dock var en förutsättning för tillkomsten av ifrågavarande lånerörelse, och då någon annan lämplig låneförmedlare icke torde stå att finna, läser det av Kungl. Maj:t framlagda förslaget få anses innebära den bästa lösningen av den genom hantverksorganisationens tillbakaträdande inträffade situationen. Utskottet förutsätter emellertid, att kommerskollegium kommer att ägna nödig omsorg åt prövningen av den säkerhet, som från låntagarens sida kan erbjudas, på det att staten ej måtte komma att lida förluster på grund av avsaknaden av låneförmedlare.

Kungl. Maj:t har föreslagit, att räntan å lånen från hantverkslånefonden skall utgå enligt samma grunder, som fastställdes vid fondens inrättande. I anslutning till vad som ansetts böra ske beträffande

de övriga utlåningsfonder, i fråga om vilka statsutskottet vid denna riksdag haft att avgiva yttrande, synes det utskottet, att en i förhållande till den inträffade allmänna räntestegringen stående förhöjning av räntesatsen jämväl för nu ifrågavarande fond bör vidtagas. Utskottet får fördenskull förorda, att räntan å lånen från hantverkslånefonden höjes från fyra till fem procent; och synes denna ränteförhöjning böra tillämpas ifråga om de lån, som beviljas från och med den 1 juli 1916.

I övrigt har utskottet ej haft något att erinra mot vad Kungl. Maj:t i den förevarande propositionen föreslagit.

Utskottet får alltså hemställa,

att riksdagen må

I) med ändring av nu gällande bestämmelser för lån från fonden för befrämjande av hantverk och därmed jämförlig mindre industri, besluta,

att lån från sagda fond må, efter prövning av kommerskollegium, i mån av tillgång tilldelas hantverkare och mindre industriidkare för anskaffande av arbetsmaskiner, motorer och andra dyrbarare arbetsredskap,

samt att för lån, som sålunda av kommerskollegium beviljas, skola gälla följande allmänna villkor och bestämmelser:

1:o) Ansökning om lån skall med angivande av lånebeloppet ställas till kommerskollegium och vara åtföljd av uppgift om de maskiner och redskap, som sökanden avser att med hjälp av det sökta lånet betala, samt, i det fall att de redan äro anskaffade, bestyrkt uppgift om tiden för anskaffandet.

2:o) Lånebeloppet bestämmes av kommerskollegium, som härvid fastställer de särskilda villkor för lånebeloppets lyftande och åtnjutande, som må finnas påkallade i syfte att trygga beloppets användande till avsett ändamål.

3:o) Lån skall utgöra minst 300 kronor och för en och samma låntagare högst 5,000 kronor samt må under inga förhållanden uppgå till mera än nio tiondelar av värdet å det eller de för inköp avsedda eller redan inköpta föremål, för vilkas betalande lån sökes.

4:o) Beviljat lånebelopp utlämnas av kommerskollegium, sedan låntagaren dit avlämnat skuldför-

bindelse jämte borgen av två personer, vilkas vederhäftighet blivit av behörig myndighet styrkt, eller annan säkerhet, som av kollegium kan godkännas.

5:o) Därest för beviljat lån icke inom två månader efter därom från kommerskollegium erhållet föreläggande avlämnats säkerhet, som kan av kollegium godkännas, äger kollegium att förklara rätten till lånets utbekommande förverkad.

6:o) Sedan lån innehafts under ett år från lyftningsdagen, skall under de därpå följande fem åren årligen återbetalas en femtedel av det ursprungliga lånebeloppet, så att hela lånet varder inom utgången av det sjätte året tillfullo guld. Låneinnehavare äge dock att, därest han så önskar, även före lånetidens utgång på en gång inbetala ogulden del av lånebeloppet.

7:o) Å lyftat lånebelopp skall erläggas årlig ränta från lyftningsdagen med fem procent, dock med skyldighet för låneinnehavaren att, därest förfallet kapitalbelopp icke inom åtta dagar efter förfallodagen inbetalas, å det förfallna beloppet erlägga sex procent årlig ränta från förfallodagen, till dess betalning sker.

8:o) Därest kommerskollegium under lånetiden skulle finna den ställda säkerheten icke vidare vara nöjaktig, skall låneinnehavaren inom två månader efter därom erhållet föreläggande avlämna nya säkerhetshandlingar, som av kollegium godkännas.

9:o) Kommerskollegium äger förelägga låneinnehavaren att genom intyg, som kan av kollegium godkännas, styrka, att det eller de i lånevillkoren till inköp angivna föremål inom föreskriven tid inköpts, varjämte låneinnehavaren skall i den omfattning, sådant kan komma att påfordras, bereda av kollegium utsänt ombud tillfälle att taga del av sättet för rörelsens bedrivande.

10:o) Kommerskollegium äger att förklara lånet eller vad därav återstår oguldet vara till återbetalning genast förfallet, om

a) låneinnehavaren ej fullgör, vad i lånevillkoren föreskrivits ifråga om anskaffande av viss arbetsmaskin, motor eller annat arbetsredskap,

b) låneinnehavaren genom bedräglig uppgift föranlett lånets beviljande,

c) låneinnehavaren icke erlägger likvid inom åtta dagar från förfallodagen eller eljest försummar att fullgöra något för lånets åtnjutande uppställt villkor,

d) sådana förhållanden inträffa, att låneinnehavaren, med hänsyn till det med lånet avsedda ändamål, uppenbarligen icke längre bör få tillgodonjuta detsamma.

11:o) Fonden förvaltas av statskontoret, som på rekvisition av kommerskollegium ställer för beviljade lån erforderligt belopp till kollegii förfogande.

12:o) Till kommerskollegium inflytande amorteringar och räntor inlevereras av kollegium till statskontoret;

II) förklara, att omförmälda ändrade bestämmelser skola träda i kraft, vad angår stadgandet under mom. 7:o) angående beräkningen av räntan å lyftat lånebelopp, den 1 juli 1916 samt i övrigt den 1 januari 1917, dock att i avseende å lånemedel, som Sveriges hantverksorganisation i egenskap av hittillsvarande låneförmedlare före utgången av år 1916 lyft i statskontoret, samt i fråga om de av organisationen intill samma tidpunkt utlämnade låneunderstöd nu gällande bestämmelser fortfarande skola äga tillämpning, med det undantag, som betingas av den ovan angivna tidpunkten för ränteförhöjningens tillämpande;

III) medgiva, att såsom bidrag till täckande av de för Sveriges hantverksorganisation i egenskap av förmedlare av utlåningen från nämnda lånefond uppkommande förvaltningskostnader ävensom av andra utav låneförmedlingsverksamheten härflytande direkta utgifter för hantverksorganisationen må direkt av fondens avkastning utgå, för år 1916 ett belopp av 2,000 kronor och för år 1917 ett belopp av 600 kronor.

Stockholm den 23 maj 1916.

På statsutskottets vägnar:

CARL SWARTZ.

Närvarande: se under utlåtandet nr 123.